

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1 Недоговірні зобов'язання

Практичне заняття 1.

Тема 1. Загальна характеристика недоговірних зобов'язань за законодавством України та країн ЄС.

☞ **Мета практичного заняття:** засвоєння, поглиблення та закріплення знань про особливості недоговірних зобов'язань, їх різновидів, нормативного регулювання тощо; вироблення навичок вирішення життєвих ситуацій, пов'язаних із цими зобов'язаннями, складання та/або аналізу змісту необхідних юридичних документів для реалізації та захисту прав сторін недоговірних зобов'язань.

☞ **Методичні рекомендації до підготовки до практичного заняття.** При підготовці до практичного заняття студенти мають враховувати, що якісна підготовка передбачає опрацювання двох блоків. Насамперед, це основний блок і у разі його успішного опрацювання та засвоєння й залишення часу – розглядається також додатковий блок (повтор). Основний блок (блок 1) – засвоєння нових тем; додатковий блок (блок 2) – повтор тем, що вивчалися раніше. Підготовку слід починати з детального ознайомлення зі змістом ЦК України (в актуальному стані) та з положеннями проєкту нового ЦК України. Далі слід ознайомитись із положеннями навчальних та наукових джерел, що дозволить розширити свої знання. Обов'язковим є ознайомлення з судовою практикою. Підбір прикладів життєвих ситуацій передбачає відповіді на питання, чи відповідає життєва ситуація основним характеристикам відповідного недоговірного зобов'язання (щодо його сторін, підстав та умов виникнення, змісту, наявних засобів захисту їх прав тощо). Вирішення кейсів, наведення прикладів обов'язково передбачає надання повного обґрунтування з посиланням на конкретні норми ЦК України та інших законодавчих актів, а також на судову практику.

Блок 1.

I. Теоретична частина.

☞ **Основні терміни та поняття:** зобов'язання; боржник; кредитор; негативні зобов'язання; недоговірні зобов'язання; договірні зобов'язання; принципи; дефініції; модельні правила.

Питання для обговорення:

1. Поняття недоговірних зобов'язань.
2. Види недоговірних зобов'язань.
3. Підстави виникнення недоговірних зобов'язань.
4. Наслідки виникнення недоговірних зобов'язань.
5. Учасники недоговірних зобов'язань.
6. Відмінність недоговірних зобов'язань від договірних.
7. Принципи, дефініції і модельні правила європейського приватного права (DCFR): загальна характеристика.

II. Практична частина.

Вирішити або скласти кейс (навести приклад життєвої ситуації), в якому мають місце недоговірні зобов'язання.

Приклад кейсу для вирішення. Підійшовши до дверей квартири своєї подруги, дівчина побачила, що двері відчинені. Опинившись всередині, вона побачила подругу на підлозі. У квартирі відчувався запах газу. Дівчина врятувала непритомну подругу, витягнувши її на вулицю. Чи є описана ситуація недоговірним зобов'язанням «рятування життя фізичної особи»? Відповідь обґрунтуйте.

Блок 2. Повтор глав 47-51 ЦК України: опитування, інтерактивні або тестові завдання, вирішення ситуаційних завдань (кейсів) тощо.

Основні терміни та поняття для повтору: альтернативне зобов'язання; боржник; гарантія; договірні зобов'язання; заставаодавець; зобов'язання; зустрічне виконання зобов'язання; кредитор; негативне зобов'язання; порука; правонаступництво; правочин; проценти; публічні зобов'язання; солідарний обов'язок боржників; солідарні боржники; уступка вимоги (цесія); цедент; цесіонарій; цесія; цивільно-правові зобов'язання.

Питання для повтору та завдання:

1. Терміни зобов'язального права (знайдіть всі терміни та поняття, які зустрічаються у главах 47-51 ЦК України та поясніть їх значення).

2. Строки зобов'язального права (знайдіть всі строки і терміни, про які згадується у главах 47-51 ЦК України, зважаючи при цьому, що термін може бути позначений не конкретно (наприклад, «загальна позовна давність» щодо якого Ви маєте розуміти, що йдеться про три роки) та запам'ятайте їх).

Питання для самостійного опрацювання за Темою 1.

Теоретична частина.

Перелік питань:

1. DCFR як принципи та цінності європейського приватного права.
2. Базові принципи у DCFR.
3. Пріоритетні принципи у DCFR.
4. DCFR як орієнтир цінностей.
5. Роль та завдання DCFR.

Практична частина.

Характеристика конкретних принципів DCFR (завдання є частиною комплексного завдання змістового модуля 1 і прикріплюється на платформі Moodle: <https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=131>).

Практичне заняття 2.

Тема 2. Публічна обіцянка винагороди.

📌 **Мета практичного заняття:** засвоєння, поглиблення та закріплення знань про особливості публічної обіцянки винагороди як різновиду недоговірного цивільно-правового зобов'язання; вироблення навичок щодо вирішення життєвих ситуацій, пов'язаних із цим зобов'язанням, складання та/або аналізу змісту необхідних юридичних документів для захисту прав сторін недоговірних зобов'язань.

📌 **Методичні рекомендації до підготовки до практичного заняття.** При підготовці до практичного заняття студенти мають враховувати, що якісна підготовка передбачає опрацювання двох блоків. Насамперед, це основний блок і у разі його успішного опрацювання та засвоєння й залишення часу – розглядається також додатковий блок (повтор). Основний блок (блок 1) – засвоєння нових тем; додатковий блок (блок 2) – повтор тем, що вивчалися раніше. Підготовку слід починати з детального ознайомлення зі змістом ЦК України (в актуальному стані) та з положеннями проєкту нового ЦК України. Далі слід ознайомитись із положеннями навчальних та наукових джерел, що дозволить розширити свої знання. Обов'язковим є ознайомлення із судовою практикою. Підбір прикладів життєвих ситуацій передбачає відповіді на питання, чи відповідає життєва ситуація основним характеристикам відповідного недоговірного зобов'язання щодо його сторін, вимог, які можуть пред'являти його учасники, наявних засобів захисту їх прав. Вирішення кейсів передбачає надання повного обґрунтування з посиланням на конкретні норми ЦК України та інших законодавчих актів, а також на судову практику.

Блок 1.

I. Теоретична частина.

📌 **Основні терміни та поняття:** винагорода; публічність; медіа; обіцянка; публічна обіцянка; завдання; оголошення.

Питання для обговорення:

1. Право на публічну обіцянку винагороди без оголошення конкурсу.
2. Зміст завдання.
3. Строк (термін) виконання завдання.
4. Зміна умов публічної обіцянки винагороди.
5. Правові наслідки виконання завдання.
6. Припинення зобов'язання у зв'язку з публічною обіцянкою винагороди.

II. Практична частина.

📌 **Вирішити або скласти кейс** (навести приклад життєвої ситуації), в якому має місце публічна обіцянка винагороди без оголошення конкурсу.

📌 **Приклад кейсу для вирішення.** В одній з соціальних мереж було розміщено оголошення такого змісту: «На зупинці транспорту «Х» було залишено сумку з документами. Поверніть, будь ласка, власнику. Телефон XXXXXXXXXXXX. Винагорода гарантується». Чи є це цивільно-правовим зобов'язанням? Якщо так, –

то що це за зобов'язання і які його ознаки дозволяють Вам стверджувати це? Якщо ні – то чому і яких ознак йому не вистачає?

Блок 2. Повтор глав 52-53 ЦК України: опитування, інтерактивні або тестові завдання, вирішення ситуаційних завдань (кейсів) тощо.

Основні терміни та поняття для повтору: випадкові умови договору; гарантія; договір приєднання; договірна відповідальність; договірні зобов'язання; заставадавець; звичайні умови договору; зміст договору; істотні умови договору; підприємницькій договір; попередній договір; попередній договір; порука; правочин; примірний договір; примірні договори; пролонгація; публічний договір; типовий договір; типові договори; форма правочину; цивільно-правовий договір; цивільно-правовий договір.

Питання для повтору та завдання:

1. Терміни договірного права (знайдіть всі терміни та поняття, які зустрічаються у главах 52-53 ЦК України та поясніть їх значення).

2. Строки договірного права (знайдіть всі строки і терміни, про які згадується у главах 52-53 ЦК України, зважаючи при цьому, що строк може бути позначений не конкретно (наприклад, «загальна позовна давність» щодо якого Ви маєте розуміти, що йдеться про три роки) та запам'ятайте їх.

Практичне заняття 3.

Тема 2. Публічна обіцянка винагороди.

👉 **Мета практичного заняття:** засвоєння, поглиблення та закріплення знань про особливості публічної обіцянки винагороди як різновиду недоговірною цивільно-правового зобов'язання; вироблення навичок щодо вирішення життєвих ситуацій, пов'язаних із цим зобов'язанням, складання та аналізу необхідних юридичних документів для захисту прав сторін недоговірних зобов'язань.

👉 **Методичні рекомендації до підготовки до практичного заняття.** При підготовці до практичного заняття студенти мають враховувати, що якісна підготовка передбачає опрацювання двох блоків. Насамперед, це основний блок і у разі його успішного опрацювання та засвоєння й залишення часу – розглядається також додатковий блок (повтор). Основний блок (блок 1) – засвоєння нових тем; додатковий блок (блок 2) – повтор тем, що вивчалися раніше. Підготовку слід починати з детального ознайомлення зі змістом ЦК України (в актуальному стані) та з положеннями проєкту нового ЦК України. Далі слід ознайомитись із положеннями навчальних та наукових джерел, що дозволить розширити свої знання. Обов'язковим є ознайомлення із судовою практикою. Підбір прикладів життєвих ситуацій передбачає відповіді на питання, чи відповідає життєва ситуація основним характеристикам відповідного недоговірною зобов'язання щодо його сторін, вимог, які можуть пред'являти його учасники, наявних засобів захисту їх прав. Вирішення кейсів передбачає надання повного обґрунтування з посиланням на конкретні норми ЦК України та інших законодавчих актів, а також на судову практику.

Блок 1.

I. Теоретична частина.

👉 **Основні терміни та поняття:** недоговірні зобов'язання; конкурс; засновник конкурсу; премія; нагорода; журі; учасники конкурсу; набувальна давність; публічність; медіа; закритий конкурс; відкритий конкурс; публічний конкурс; переможець конкурсу.

Питання для обговорення:

1. Публічна обіцянка винагороди за результатами конкурсу. Право на оголошення конкурсу.
2. Умови конкурсу. Зміна умов конкурсу.
3. Відмова від проведення конкурсу.
4. Переможець конкурсу.
5. Особливості оцінювання результатів інтелектуальної, творчої діяльності, які подані на конкурс.
6. Права переможця конкурсу.
7. Повернення учаснику конкурсу речі, поданої на конкурс.

II. Практична частина.

Вирішити або скласти кейс (навести приклад життєвої ситуації), в якому має місце публічна обіцянка винагороди за результатами конкурсу.

Приклад кейсу для вирішення. Предметом конкурсу, результати якого було оголошено 30 березня 2023 року, було пошиття найкращої весільної сукні. Переможець конкурсу цю сукню не забрав. Як має бути вирішено питання щодо права власності на неї?

Блок 2. Повтор договору купівлі-продажу: опитування, інтерактивні або тестові завдання, вирішення ситуаційних завдань (кейсів) тощо.

Основні терміни та поняття для повтору: гарантійний строк; кількість; комплектність; майно; нерухоме майно; покупець; поставка; продавець; речі визначені індивідуальними ознаками; речі, визначені родовими ознаками; рухоме майно; строк придатності; тара; товар; упаковка; якість.

Питання для повтору та завдання.

Порівняйте нормативне регулювання договорів купівлі-продажу, роздрібною купівлі-продажу, договору з умовою про прийняття покупцем товару у встановлений строк, продаж товару за зразками, продаж товарів з використанням автоматів, договору з умовою про доставку товару покупцеві з положеннями про ці договори у проєкті нового ЦК України. З'ясуйте для себе, які відмінності спостерігаються, чи суттєві вони, чи передбачено щось нове.

Питання для самостійного опрацювання за Темою 3. Вчинення дій в майнових інтересах іншої особи без її доручення

Теоретична частина.

Перелік питань:

1. Право на вчинення дій в майнових інтересах іншої особи без її доручення.
2. Надання звіту про вчинення дій в майнових інтересах іншої особи без її доручення.
3. Відшкодування витрат, понесених особою у зв'язку із вчиненням нею дій в майнових інтересах іншої особи без її доручення.

Практична частина.

Скласти кейс (навести приклад життєвої ситуації), в якому має місце вчинення дій в майнових інтересах іншої особи без її доручення.

Приклад кейсу. Іван, мешканець невеликого містечка, дізнався, що його сусід Олександр знаходиться за кордоном у зв'язку з тривалою службовою поїздкою. В цей час на території, що належить Олександру, сталася аварія водопроводу, яка загрожувала затопленням його будинку та будинків сусідів. Іван викликав аварійну службу, яка перекрила воду та здійснила ремонтні роботи, запобігши значним збиткам. Чи є в наведеній ситуації ознаки якогось недоговірного цивільно-правового зобов'язання? Якщо так – то якого? Якщо ні – то чому? (завдання є частиною комплексного завдання змістового модуля 1 і прикріплюється на платформі Moodle: <https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=131>).

Практичне заняття 4.

Тема 4. Рятування здоров'я та життя фізичної особи, майна фізичної або юридичної особи.

☞ **Мета практичного заняття:** засвоєння, поглиблення та закріплення знань про особливості рятування здоров'я та життя фізичної особи, майна фізичної або юридичної особи як різновидів недоговірних цивільно-правових зобов'язань; вироблення навичок щодо вирішення життєвих ситуацій, пов'язаних із цим зобов'язанням, складання та аналізу необхідних юридичних документів для захисту прав сторін цього недоговірного зобов'язання.

☞ **Методичні рекомендації до підготовки до практичного заняття.** При підготовці до практичного заняття студенти мають враховувати, що якісна підготовка передбачає опрацювання двох блоків. Насамперед, це основний блок і у разі його успішного опрацювання та засвоєння й залишення часу – розглядається також додатковий блок (повтор). Основний блок (блок 1) – засвоєння нових тем; додатковий блок (блок 2) – повтор тем, що вивчалися раніше. Підготовку слід починати з детального ознайомлення зі змістом ЦК України (в актуальному стані) та з положеннями проєкту нового ЦК України. Далі слід ознайомитись із положеннями навчальних та наукових джерел, що дозволить розширити свої знання. Обов'язковим є ознайомлення з судовою практикою. Підбір прикладів життєвих ситуацій передбачає відповіді на питання, чи відповідає життєва ситуація основним характеристикам відповідного недоговірного зобов'язання щодо його сторін, вимог, які можуть пред'являти його учасники, наявних засобів захисту їх прав. Вирішення кейсів передбачає надання повного обґрунтування з посиланням на конкретні норми ЦК України та інших законодавчих актів, а також на судову практику.

Блок 1.

I. Теоретична частина.

Питання для обговорення:

1. Зобов'язання, що виникають внаслідок рятування життя та здоров'я фізичної особи.
2. Зобов'язання, що виникають у зв'язку з рятуванням майна фізичної або юридичної особи.

Практична частина.

Вирішити або скласти кейс (приклад життєвої ситуації), в якому має місце:

- а) зобов'язання, що виникають внаслідок рятування життя та здоров'я фізичної особи;
- б) зобов'язання, що виникають у зв'язку з рятуванням майна фізичної або юридичної особи.

Приклад кейсу для вирішення. Під час робочого дня в адміністративній будівлі, яка належить державному органу, стався потужний землетрус. Сергій, працівник цієї установи, перебував на третьому поверсі будівлі. Під час землетрусу Сергій побачив, що будівля почала трястися, і з'явилися ознаки руйнування.

Відчуваючи серйозну небезпеку, Сергій поспішив до виходу, але на другому поверсі побачив, що його колега, Оксана, застрягла під уламками і не може вибратися самотійно. Ризикуючи власним життям, Сергій кинувся на допомогу Оксані. Він зміг витягти її з-під уламків та разом вони встигли покинути будівлю до її повного руйнування. Чи є в наведеній ситуації ознаки якогось недоговірного цивільно-правового зобов'язання? Якщо так – то якого? Якщо ні – то чому?

Блок 2. Повтор положень про договір найму-продажу, договір поставки, договір контракції сільськогосподарської продукції: опитування, інтерактивні або тестові завдання, вирішення ситуаційних завдань (кейсів) тощо.

Питання для повтору та завдання: порівняйте нормативне регулювання договору найму-продажу, договору поставки, договору контракції сільськогосподарської продукції з положеннями про ці договори у проєкті нового ЦК України. З'ясуйте для себе, які відмінності спостерігаються, чи суттєві вони, чи передбачено щось нове.

Питання для самостійного опрацювання за Темою 5. Створення загрози життю, здоров'ю, майну фізичної особи або майну юридичної особи.

Теоретична частина.

Перелік питань:

1. Усунення загрози життю, здоров'ю, майну фізичної особи або майну юридичної особи.

2. Наслідки неусунення загрози життю, здоров'ю, майну фізичної особи або майну юридичної особи.

3. Відшкодування шкоди, завданої внаслідок неусунення загрози життю, здоров'ю, майну фізичної особи або майну юридичної особи.

Практична частина.

Скласти кейс (навести приклад життєвої ситуації), в якому має місце зобов'язання зі створення загрози життю, здоров'ю, майну фізичної особи або майну юридичної особи.

Приклад кейсу. С. є власником занедбаної будівлі колишнього складу, розташованої по сусідству з житловим будинком Т. Протягом тривалого часу дах складу руйнується, і окремі великі фрагменти шиферу та цегли нестабільно тримаються та загрожують падінням. Особливо небезпечною ситуація стає під час сильних вітрів або дощів. Т. неодноразово зверталася до С. з вимогою вжити заходів щодо укріплення або демонтажу небезпечних елементів будівлі, оскільки побоюється, що їх падіння може призвести до травмування її самої або членів її сім'ї, які постійно перебувають на підвір'ї. С. ігнорує її звернення, стверджуючи, що будівля стара і він не має коштів на її ремонт. Чи є в наведеній ситуації ознаки якогось недоговірного цивільно-правового зобов'язання? Якщо так – то якого? Якщо ні – то чому (завдання є частиною комплексного завдання змістового модуля

1 і прикріплюється на платформі Moodle:
<https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=131>).

Практичне заняття 5.

Тема 6. Відшкодування шкоди за законодавством України та країн ЄС.

📌 **Мета практичного заняття:** засвоєння, поглиблення та закріплення знань про особливості деліктних зобов'язань та окремих спеціальних деліктів; вироблення навичок вирішення життєвих ситуацій, пов'язаних із цими зобов'язаннями, складання та/або аналізу змісту необхідних юридичних документів для реалізації та захисту прав учасників окремих спеціальних деліктів.

📌 **Методичні рекомендації до підготовки до практичного заняття.** При підготовці до практичного заняття студенти мають враховувати, що якісна підготовка передбачає опрацювання двох блоків. Насамперед, це основний блок і у разі його успішного опрацювання та засвоєння й залишення часу – розглядається також додатковий блок (повтор). Основний блок (блок 1) – засвоєння нових тем; додатковий блок (блок 2) – повтор тем, що вивчалися раніше. Підготовку слід починати з детального ознайомлення зі змістом ЦК України (в актуальному стані) та з положеннями проєкту нового ЦК України. Далі слід ознайомитись із положеннями навчальних та наукових джерел, що дозволить розширити свої знання. Обов'язковим є ознайомлення з судовою практикою. Підбір прикладів життєвих ситуацій передбачає відповіді на питання, чи відповідає життєва ситуація основним характеристикам відповідного спеціального делікту (щодо умов виникнення, змісту тощо). Вирішення кейсів, наведення прикладів обов'язково передбачає надання повного обґрунтування з посиланням на конкретні норми ЦК України та інших законодавчих актів, а також на судову практику.

Блок 1.

I. Теоретична частина.

📖 **Основні терміни та поняття:** шкода; боржник; кредитор; делікт; принципи деліктного права; майнова шкода; моральна шкода; каліцтво, інші ушкодження здоров'я; самозахист; крайня необхідність.

Питання для обговорення:

1. Загальні положення про відшкодування шкоди.
2. Принципи європейського деліктного права (Principles of European Tort Law, PETL), розроблені Європейською групою з деліктного права (European Group on Tort Law, EGTL, 2005).
3. Загальні підстави відповідальності за завдану майнову шкоду.
4. Підстави відповідальності за завдану моральну шкоду.
5. Відшкодування моральної шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю фізичної особи.
6. Відшкодування шкоди, завданої особою у разі здійснення нею права на самозахист.
7. Відшкодування шкоди, завданої прийняттям закону про припинення права власності на певне майно. Відшкодування шкоди, завданої у стані крайньої необхідності.

II. Практична частина.

Вирішити або скласти кейс (навести приклад життєвої ситуації), в якому мають місце зобов'язання з: а) відшкодування моральної шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю фізичної особи; б) відшкодування шкоди, завданої особою у разі здійснення нею права на самозахист; в) відшкодування шкоди, завданої прийняттям закону про припинення права власності на певне майно; г) відшкодування шкоди, завданої у стані крайньої необхідності.

Приклад кейсу для вирішення. Н. під час літньої спеки в 30⁰С залишила собаку в закритій автівці і пішла в АТБ за продуктами. На автостоянці інший водій Л. помітив, що собаці стало погано. Л. дістав з набору інструментів для авто молоток і розбив скло. Діставши собаку, він переніс його у свою машину з кондиціонером, обтирав прохолодною водою. Н. швидко повернулася, бо запрацював сигнал аварійки. Л. пояснив, що сталося. Н. подякувала Л. за порятунок собаки, натомість попросила відшкодувати шкоду за розбите скло. Чи є описана ситуація зобов'язанням з відшкодування шкоди, завданої у стані крайньої необхідності? Якщо так, то які ознаки про це свідчать. Якщо ні – то чому? Відповідь обґрунтуйте.

Блок 2. Повтор положень про договори постачання енергетичними та іншими ресурсами через приєднану мережу, міни: опитування, інтерактивні або тестові завдання, вирішення ситуаційних завдань (кейсів) тощо.

Питання для повтору та завдання: порівняйте нормативне регулювання договору постачання енергетичними та іншими ресурсами через приєднану мережу, договору міни з положеннями про ці договори у проєкті нового ЦК України. З'ясуйте для себе, які відмінності спостерігаються, чи суттєві вони, чи передбачено щось нове.

Практичне заняття 6.

Тема 6. Відшкодування шкоди за законодавством України та країн ЄС.

📌 **Мета практичного заняття:** засвоєння, поглиблення та закріплення знань про особливості деліктних зобов'язань та окремих спеціальних деліктів; вироблення навичок вирішення життєвих ситуацій, пов'язаних із цими зобов'язаннями, складання та/або аналізу змісту необхідних юридичних документів для реалізації та захисту прав учасників окремих спеціальних деліктів.

📌 **Методичні рекомендації до підготовки до практичного заняття.** При підготовці до практичного заняття студенти мають враховувати, що якісна підготовка передбачає опрацювання двох блоків. Насамперед, це основний блок і у разі його успішного опрацювання та засвоєння й залишення часу – розглядається також додатковий блок (повтор). Основний блок (блок 1) – засвоєння нових тем; додатковий блок (блок 2) – повтор тем, що вивчалися раніше. Підготовку слід починати з детального ознайомлення зі змістом ЦК України (в актуальному стані) та з положеннями проєкту нового ЦК України. Далі слід ознайомитись із положеннями навчальних та наукових джерел, що дозволить розширити свої знання. Обов'язковим є ознайомлення з судовою практикою. Підбір прикладів життєвих ситуацій передбачає відповіді на питання, чи відповідає життєва ситуація основним характеристикам відповідного спеціального делікту (щодо умов виникнення, змісту тощо). Вирішення кейсів, наведення прикладів обов'язково передбачає надання повного обґрунтування з посиланням на конкретні норми ЦК України та інших законодавчих актів, а також на судову практику.

Блок 1.

I. Теоретична частина.

📖 **Основні терміни та поняття:** шкода; боржник; кредитор; делікт; майнова шкода; моральна шкода; орган державної влади, орган влади Автономної Республіки Крим, орган місцевого самоврядування; посадова особа, службова особа; нормотворча діяльність; незаконні рішення, дії, бездіяльність; орган, що здійснює оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування; кримінальне правопорушення; малолітня особа, неповнолітня особа.

Питання для обговорення:

1. Відшкодування шкоди, завданої органом державної влади, органом влади Автономної Республіки Крим або органом місцевого самоврядування.
2. Відшкодування шкоди, завданої посадовою або службовою особою органу державної влади, органу влади Автономної Республіки Крим або органу місцевого самоврядування.
3. Відшкодування шкоди, завданої органом державної влади, органом влади Автономної Республіки Крим або органом місцевого самоврядування у сфері нормотворчої діяльності.
4. Відшкодування шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органу, що здійснює оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування.

5. Відшкодування (компенсація) шкоди фізичній особі, яка потерпіла від кримінального правопорушення.

6. Відшкодування шкоди, завданої малолітньою особою. Відшкодування шкоди, завданої кількома малолітніми особами.

7. Відшкодування шкоди, завданої неповнолітньою особою. Відшкодування шкоди, завданої неповнолітньою особою після набуття нею повної цивільної дієздатності. Відшкодування шкоди, завданої кількома неповнолітніми особами.

II. Практична частина.

Вирішити або скласти кейс (навести приклад життєвої ситуації), в якому мають місце зобов'язання з: а) відшкодування шкоди, завданої органом державної влади, органом влади Автономної Республіки Крим або органом місцевого самоврядування; б) відшкодування шкоди, завданої посадовою або службовою особою органу державної влади, органу влади Автономної Республіки Крим або органу місцевого самоврядування; в) відшкодування шкоди, завданої органом державної влади, органом влади Автономної Республіки Крим або органом місцевого самоврядування у сфері нормотворчої діяльності; г) відшкодування шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органу, що здійснює оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування; д) відшкодування шкоди фізичній особі, яка потерпіла від кримінального правопорушення; е) відшкодування шкоди, завданої малолітньою особою; ж) відшкодування шкоди, завданої кількома малолітніми особами; з) відшкодування шкоди, завданої неповнолітньою особою; і) відшкодування шкоди, завданої неповнолітньою особою після набуття нею повної цивільної дієздатності; к) відшкодування шкоди, завданої кількома неповнолітніми особами.

Приклад кейсу для вирішення. Стас по дорозі з роботи загубив свій телефон біля будинку, де були встановлені камери спостереження. Згодом Антон, який проходив повз цей будинок, не помітивши телефон на землі пройшов біля нього. Тарас передивився відео і побачив як він, витягаючи ключі від дому, зачепив телефон, який випав з карману, й зайшов у дім. Після відео він вийшов з дому та не знайшов телефону, пішов у поліцію та звинуватив Антона у крадіжці телефону. Антон утримувався під вартою 3 місяці, натомість згодом у суд він був виправданий. Чи може Антон вимагати відшкодування школи? Якщо так – то від кого і яку шкоду. Якщо ні – то чому?

Блок 2. Повтор положень договорів дарування, довічного утримання, ренти: опитування, інтерактивні або тестові завдання, вирішення ситуаційних завдань (кейсів) тощо.

Основні терміни та поняття для повтору: договір дарування; договір довічного утримання; договір ренти; дарувальник; обдарований; платник ренти; одержувач ренти; відчужувач; набувач; рента; рентні платежі; догляд; довічне утримання; пожертва.

Питання для повтору та завдання: порівняйте нормативне регулювання договорів дарування, довічного утримання, ренти з положеннями про ці договори у

проекті нового ЦК України. З'ясуйте для себе, які відмінності спостерігаються, чи суттєві вони, чи передбачено щось нове.

Питання для самостійного опрацювання за Темою 6. Відшкодування шкоди за законодавством України та країн ЄС.

Теоретична частина.

Перелік питань:

1. Відшкодування шкоди батьками, позбавленими батьківських прав.
2. Відшкодування шкоди, завданої недієздатною фізичною особою.
3. Відшкодування шкоди, завданої фізичною особою, цивільна дієздатність якої обмежена.
4. Відшкодування шкоди, завданої фізичною особою, яка не усвідомлювала значення своїх дій та (або) не могла керувати ними.
5. Відшкодування шкоди, завданої джерелом підвищеної небезпеки. Відшкодування шкоди, завданої внаслідок взаємодії кількох джерел підвищеної небезпеки.
6. Відшкодування ядерної шкоди.
7. Відшкодування шкоди, завданої спільно кількома особами.

Практична частина.

Скласти кейс (приклад життєвої ситуації), в якому мають місце зобов'язання з:

а) відшкодування шкоди батьками, позбавленими батьківських прав; б) відшкодування шкоди, завданої недієздатною фізичною особою; в) відшкодування шкоди, завданої фізичною особою, цивільна дієздатність якої обмежена; г) відшкодування шкоди, завданої фізичною особою, яка не усвідомлювала значення своїх дій та (або) не могла керувати ними; д) відшкодування шкоди, завданої джерелом підвищеної небезпеки; е) відшкодування шкоди, завданої внаслідок взаємодії кількох джерел підвищеної небезпеки; ж) відшкодування ядерної шкоди; з) відшкодування шкоди, завданої спільно кількома особами (завдання є частиною комплексного завдання змістового модуля 1 і прикріплюється на платформі Moodle: <https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=131>).

Практичне заняття 7.

Тема 6. Відшкодування шкоди за законодавством України та країн ЄС.

👉 **Мета практичного заняття:** засвоєння, поглиблення та закріплення знань про особливості деліктних зобов'язань та окремих спеціальних деліктів; вироблення навичок вирішення життєвих ситуацій, пов'язаних із цими зобов'язаннями, складання та/або аналізу змісту необхідних юридичних документів для реалізації та захисту прав учасників окремих спеціальних деліктів.

👉 **Методичні рекомендації до підготовки до практичного заняття.** При підготовці до практичного заняття студенти мають враховувати, що якісна підготовка передбачає опрацювання двох блоків. Насамперед, це основний блок і у разі його успішного опрацювання та засвоєння й залишення часу – розглядається також додатковий блок (повтор). Основний блок (блок 1) – засвоєння нових тем; додатковий блок (блок 2) – повтор тем, що вивчалися раніше. Підготовку слід починати з детального ознайомлення зі змістом ЦК України (в актуальному стані) та з положеннями проєкту нового ЦК України. Далі слід ознайомитись із положеннями навчальних та наукових джерел, що дозволить розширити свої знання. Обов'язковим є ознайомлення з судовою практикою. Підбір прикладів життєвих ситуацій передбачає відповіді на питання, чи відповідає життєва ситуація основним характеристикам відповідного спеціального делікту (щодо умов виникнення, змісту тощо). Вирішення кейсів, наведення прикладів обов'язково передбачає надання повного обґрунтування з посиланням на конкретні норми ЦК України та інших законодавчих актів, а також на судову практику.

Блок 1.

I. Теоретична частина.

👉 **Основні терміни та поняття:** шкода; боржник; кредитор, потерпілий; делікт; майнова шкода; моральна шкода; вина; право зворотної вимоги (регресу); цивільна відповідальність, страхування цивільної відповідальності; каліцтво, інше ушкодження здоров'я.

Питання для обговорення:

1. Право зворотної вимоги до винної особи.
2. Способи відшкодування шкоди, завданої майну потерпілого.
3. Урахування вини потерпілого і матеріального становища фізичної особи, яка завдала шкоди.
4. Відшкодування шкоди особою, яка застрахувала свою цивільну відповідальність.
5. Відшкодування шкоди, завданої каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я.
6. Відшкодування шкоди, завданої фізичній особі під час виконання нею договірних зобов'язань.
7. Визначення заробітку (доходу), втраченого внаслідок каліцтва або іншого ушкодження здоров'я фізичної особи, яка працювала за трудовим договором.

Визначення доходу, втраченого внаслідок каліцтва або іншого ушкодження здоров'я фізичної особи-підприємця.

II. Практична частина.

Вирішити або скласти кейс (навести приклад життєвої ситуації), в якому мають місце зобов'язання з: а) відшкодування шкоди особою, яка застрахувала свою цивільну відповідальність; б) відшкодування шкоди, завданої каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я; в) відшкодування шкоди, завданої фізичній особі під час виконання нею договірних зобов'язань.

Приклад кейсу для вирішення. Сергій йшов на роботу через приватний сектор і біля одного з будинків на нього напав Леонід. Останній штовхнув Сергія на землю, в результаті чого він впав та зламав собі руку. Сергій працював вантажником, тому через поламану руку не зміг працювати місяць, що призвело до фінансових витрат. Також він два тижні пролежав у лікарні та витрачав власні кошти на ліки. Сергій звернувся з вимогою до Леоніда про відшкодування всіх витрат та втраченої заробітної плати. Леонід відмовився відшкодувати, аргументуючи тим що він не винний в тому, що Сергій не захотів ходити на роботу зі зламаною рукою і взагалі він не ламав нікому руки тому виплачувати нічого не буде. Чи є описана ситуація зобов'язанням з відшкодування шкоди, завданої ушкодженням здоров'я? Якщо ні – то чому, якщо так, то чи має в цьому випадку Сергій право на відшкодування шкоди? Відповідь обґрунтуйте.

Блок 2. Повтор загальних положень про договір найму (оренди), положень договорів прокату, найму земельної ділянки, оренди державного, комунального майна: опитування, інтерактивні або тестові завдання, вирішення ситуаційних завдань (кейсів) тощо.

Основні терміни та поняття для повтору: найм; оренда; наймач; наймодавець; орендар; орендодавець; володіння; користування, фактичне утримання; майно; неспоживна річ; майнові права; грошова форма оплати; натуральна форма оплати; речі; речі визначені індивідуальними ознаками; капітальний ремонт; поточний ремонт; поліпшення речі, переданої у найм; піднайм; прокат; земельна ділянка, державне майно, комунальне майно.

Питання для повтору та завдання: порівняйте нормативне регулювання договорів прокату, найму земельної ділянки з положеннями про ці договори у проєкті нового ЦК України. З'ясуйте для себе, які відмінності спостерігаються, чи суттєві вони, чи передбачено щось нове.

Питання для самостійного опрацювання за Темою 6. Відшкодування шкоди за законодавством України та країн ЄС.

Теоретична частина.

Перелік питань:

1. Відшкодування шкоди, завданої каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я малолітньої або неповнолітньої особи.

2. Відшкодування шкоди, завданої смертю потерпілого. Відшкодування витрат на поховання. Порядок відшкодування шкоди.

3. Збільшення розміру відшкодування шкоди на вимогу потерпілого у разі зміни стану його працездатності.

4. Зменшення розміру відшкодування шкоди на вимогу особи, яка завдала шкоди.

5. Відшкодування шкоди у разі припинення юридичної особи, зобов'язаної відшкодувати шкоду.

6. Відшкодування витрат на лікування особи, яка потерпіла від злочину. Обов'язок держави відшкодувати шкоду, завдану каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю внаслідок злочину.

7. Збільшення розміру відшкодування шкоди у зв'язку з підвищенням вартості життя і збільшенням розміру мінімальної заробітної плати.

Практична частина.

Скласти кейс (приклад життєвої ситуації), в якому мають місце зобов'язання з:

а) відшкодування шкоди, завданої каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я малолітньої або неповнолітньої особи; б) відшкодування шкоди, завданої смертю потерпілого; в) відшкодування шкоди у разі припинення юридичної особи, зобов'язаної відшкодувати шкоду; г) відшкодування витрат на лікування особи, яка потерпіла від злочину (завдання є частиною комплексного завдання змістового модуля 1 і прикріплюється на платформі Moodle: <https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=131>).

Практичне заняття 8.

Тема 6. Відшкодування шкоди за законодавством України та країн ЄС.

👉 **Мета практичного заняття:** засвоєння, поглиблення та закріплення знань про особливості деліктних зобов'язань та окремих спеціальних деліктів; вироблення навичок вирішення життєвих ситуацій, пов'язаних із цими зобов'язаннями, складання та/або аналізу змісту необхідних юридичних документів для реалізації та захисту прав учасників окремих спеціальних деліктів.

👉 **Методичні рекомендації до підготовки до практичного заняття.** При підготовці до практичного заняття студенти мають враховувати, що якісна підготовка передбачає опрацювання двох блоків. Насамперед, це основний блок і у разі його успішного опрацювання та засвоєння й залишення часу – розглядається також додатковий блок (повтор). Основний блок (блок 1) – засвоєння нових тем; додатковий блок (блок 2) – повтор тем, що вивчалися раніше. Підготовку слід починати з детального ознайомлення зі змістом ЦК України (в актуальному стані) та з положеннями проєкту нового ЦК України. Далі слід ознайомитись із положеннями навчальних та наукових джерел, що дозволить розширити свої знання. Обов'язковим є ознайомлення з судовою практикою. Підбір прикладів життєвих ситуацій передбачає відповіді на питання, чи відповідає життєва ситуація основним характеристикам відповідного спеціального делікту (щодо умов виникнення, змісту тощо). Вирішення кейсів, наведення прикладів обов'язково передбачає надання повного обґрунтування з посиланням на конкретні норми ЦК України та інших законодавчих актів, а також на судову практику.

Блок 1.

I. Теоретична частина.

👉 **Основні терміни та поняття:** шкода; боржник; кредитор; делікт; майнова шкода; моральна шкода; вина; товари, недоліки товарів; роботи, послуги, недоліки робіт, послуг.

Питання для обговорення:

1. Підстави відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків товару, робіт (послуг).
2. Особи, зобов'язані відшкодувати шкоду, завдану внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг).
3. Строки відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків товару, робіт (послуг).
4. Особливості відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків товару, що є рухомим майном.
5. Відповідальність за шкоду, завдану внаслідок використання систем штучного інтелекту (Регламент №2024/1689 «Artificial Intelligence Act»).

II. Практична частина.

Вирішити або скласти кейс (навести приклад життєвої ситуації), в якому мають місце зобов'язання з: а) відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків

товару, що є рухомим майном; б) відшкодування шкоди, завданої внаслідок використання систем штучного інтелекту.

Приклад кейсу для вирішення. Клієнтка салону краси отримала опіки внаслідок неякісно наданої послуги з лазерної епіляції. Чи може у даному випадку виникнути зобов'язання з відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків послуг? Якщо ні – то чому, якщо так – то чи має в цьому випадку клієнтка право на відшкодування відповідної шкоди? Відповідь обґрунтуйте.

Блок 2. Повтор положень про договір найму будівлі або іншої капітальної споруди, договір найму (оренди) транспортного засобу, договір лізингу: опитування, інтерактивні або тестові завдання, вирішення ситуаційних завдань (кейсів) тощо.

Основні терміни та поняття для повтору: найм; оренда; наймач; наймодавець; орендар; орендодавець; володіння; користування, фактичне утримання; майно; неспоживна річ; майнові права; грошова форма оплати; натуральна форма оплати; речі; речі визначені індивідуальними ознаками; капітальний ремонт; поточний ремонт; поліпшення речі, переданої у найм; піднайм; лізинг, фінансовий лізинг, міжнародний лізинг, зворотний лізинг; прямий лізинг; непрямий лізинг; транспортний засіб; будівля; капітальна споруда.

Питання для повтору та завдання: порівняйте нормативне регулювання договорів найму будівлі або іншої капітальної споруди, найму (оренди) транспортного засобу, лізингу з положеннями про ці договори у проєкті нового ЦК України. З'ясуйте для себе, які відмінності спостерігаються, чи суттєві вони, чи передбачено щось нове.

Практичне заняття 9.

Тема 7. Зобов'язання, що виникають внаслідок набуття, збереження майна без достатньої правової підстави.

☞ **Мета практичного заняття:** засвоєння, поглиблення та закріплення знань про особливості зобов'язань, що виникають внаслідок набуття та/або збереження майна без достатньої правової підстави; вироблення навичок вирішення життєвих ситуацій, пов'язаних із цими зобов'язаннями, складання та/або аналізу змісту необхідних юридичних документів для та захисту прав сторін зобов'язань, що виникають внаслідок набуття та/або збереження майна без достатньої правової підстави.

☞ **Методичні рекомендації до підготовки до практичного заняття.** При підготовці до практичного заняття студенти мають враховувати, що якісна підготовка передбачає опрацювання двох блоків. Насамперед, це основний блок і у разі його успішного опрацювання та засвоєння й залишення часу – розглядається також додатковий блок (повтор). Основний блок (блок 1) – засвоєння нових тем; додатковий блок (блок 2) – повтор тем, що вивчалися раніше. Підготовку слід починати з детального ознайомлення зі змістом ЦК України (в актуальному стані) та з положеннями проєкту нового ЦК України. Далі слід ознайомитись із положеннями навчальних та наукових джерел, що дозволить розширити свої знання. Обов'язковим є ознайомлення з судовою практикою. Підбір прикладів життєвих ситуацій передбачає відповіді на питання, чи відповідає життєва ситуація основним характеристикам відповідного спеціального делікту (щодо умов виникнення, змісту тощо). Вирішення кейсів, наведення прикладів обов'язково передбачає надання повного обґрунтування з посиланням на конкретні норми ЦК України та інших законодавчих актів, а також на судову практику.

Блок 1.

I. Теоретична частина.

☞ **Основні терміни та поняття:** безпідставне збагачення; правова підстава; безпідставне набуття майна без достатньої правової підстави; безпідставне збереження майна без достатньої правової підстави; повернення в натурі; відшкодування; доходи від майна.

Питання для обговорення:

1. Загальні положення про зобов'язання у зв'язку з набуттям, збереженням майна без достатньої правової підстави.
2. Повернення в натурі безпідставно набутого майна.
3. Відшкодування доходів від безпідставно набутого майна і витрат на його утримання.
4. Безпідставно набуте майно, що не підлягає поверненню.

II. Практична частина.

Вирішити або скласти кейс (навести приклад життєвої ситуації), в якому має місце зобов'язання, що виникає внаслідок набуття, збереження майна без достатньої правової підстави.

Приклад кейсу для вирішення. Яків зайшов до крамниці щоб придбати продукти харчування. На касі під час розрахунку банківською карткою сталася помилка і замість 520 грн списалося 5200 грн. Яків одразу повідомив про це касира, яка помилилася на одну цифру при введенні суми, і показав онлайн квитанцію. Чи має місце в цьому випадку якесь цивільно-правове зобов'язання? Якщо ні – то чому, якщо так – то воно договірне чи недоговірне? Відповідь обґрунтуйте.

Блок 2. Повтор положень про договори найму житла, оренди житла з викупом, позички: опитування, інтерактивні або тестові завдання, вирішення ситуаційних завдань (кейсів) тощо.

Основні терміни та поняття для повтору: найм; оренда; наймач; наймодавець; орендар; орендодавець; володіння; користування, фактичне утримання; майно; неспоживна річ; майнові права; грошова форма оплати; натуральна форма оплати; речі; речі визначені індивідуальними ознаками; капітальний ремонт; поточний ремонт; поліпшення речі, переданої у найм; піднайм; позичка; житло.

Питання для повтору та завдання: порівняйте нормативне регулювання договорів найму житла, оренди житла з викупом, позички з положеннями про ці договори у проєкті нового ЦК України. З'ясуйте для себе, які відмінності спостерігаються, чи суттєві вони, чи передбачено щось нове.